

21

СЪЮЗ НА СЪДИИТЕ В БЪЛГАРИЯ

СТ А Н О В И Щ Е

НА СЪЮЗА НА СЪДИИТЕ В БЪЛГАРИЯ

София, бул. Драган Цанков № 6

По к.д. № 17 по описа на Конституционния съд за 2002 г.

Господа Конституционни Съдии,

Съгласно предоставената ни възможност представяме на Вашето внимание становището на Съюза на съдиите в България по искането на Пленума на Върховния касационен съд за установяване противоконституционността на редица разпоредби от Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт (обн. ДВ, бр. 74/2002 г.).

Съюзът на съдиите в България счита, че с редица свои разпоредби атакуваният ЗИДЗСВ противоречи на установения в чл. 8 от Конституцията на РБ принцип за разделение на властите, като допуска пряка намеса на органите на изпълнителната власт в дейността на независимото правосъдие. В този смисъл поддържа, че в нарушение на прокламираната в чл. 117, ал. 2 от основния закон независимост на съдебната власт като цяло, както и на магистратите при осъществяване на служебните им функции, законът предвижда недопустима от конституционна гледна точка кадрова и организационна намеса от страна на политическата власт. По този начин отговорните за процеса на хармонизиране на българското законодателство с европейското политически власти допускат и несъобразяване с препоръките на редовния доклад за напредъка на България в процеса на присъединяване, приет от Комисията на европейските общности на 09. 10. 2002 г., който ясно поставя проблема за необходимостта от разграничаване ролята на ВСС и Министерство на правосъдието в управлението на съдебната система, при строго зачитане на независимостта на съдебната власт.

Като поддържа искането на Пленума на ВКС като цяло, ССБ си позволява да поднесе на Вашето внимание становището си по някои принципни положения, залегнали в атакувания закон за изменение и допълнение на ЗСВ.

Поддържа искането на Пленума на ВКС за обявяване противоконституционността на **параграф 6**, с който се изменя чл. 30 от ЗСВ.

Противоконституционно и в противоречие с принципа за разделение на властите е, **кадровите предложения до ВСС** да се правят чрез министъра на правосъдието, който да ги изпраща до Съвета със свое становище. С още по-голямо основание считаме за противоречаща на основния закон възможността министърът на правосъдието да сезира ВСС със собствени кадрови предложения (ал. 6 на чл. 30 от ЗСВ). Статутът на министъра на правосъдието ясно е определен в чл. 130, ал. 5 от КРБ - същият председателства заседанията на Съвета, без да участва в гласуването. Очевидна е идеята на основния законодател- единствен кадрови орган на независимата и деполитизирана съдебна власт да бъде ВСС, в чиято дейност излъченият от политическата власт министър на правосъдието не може да се намесва. Идеята заседанията на ВСС да се ръководят от министъра на правосъдието несъмнено е мотивирана от необходимостта от постоянна връзка и взаимодействие между съдебната и изпълнителната власт, тъй като нормалното функциониране на правосъдието е свързано с осигуряване на съответна материална база и битови условия от страна на администрацията. Да се допусне обаче кадрване на министъра на правосъдието в независимата съдебна власт, би означавало да се легитимира една непозволена и несъобразена с основния закон намеса на политическата власт в дейността на съдебната. Трудно е това законодателно решение да се обоснове с мотива, че министърът на правосъдието разполага с професионално виждане за състоянието на кадрите в системата като цяло - от една страна, липсва конституционно или законово изисване същият да притежава каквито и да са професионални магистратски качества, а от друга страна, дори при редакцията на действащия закон инспекторатът към министъра на правосъдието няма други правомощия, освен да проверява организацията по образуването, движението и приключването на делата (чл. 35б, ал. 1 от ЗСВ), с оглед на което не би могло да се поддържа, че на това основание министърът на правосъдието е в състояние да формира обосновано становище относно професионалните качества на магистратите.

В тази връзка поддържахме и искането на Пленума на ВКС за ревизиране на възприетото в Решение № 1/99 г. по к. д. № 34/98 г. относно правомощията на министъра на правосъдието, предвидени в ЗИДЗСВ (обн. ДВ, бр. 133 от 1998 г.), като считаме, че действително с него се допусна противоконституционна намеса на министъра на правосъдието в дейността на съдебната власт, на основата на която се приеха и атакуваните пред Вас промени в закона, разширяващи тези правомощия.

По същите съображения считаме за противоконституционно и законодателното разрешение на параграф 6 относно допълване на ал. 6 на чл. 30, с което се предвижда възможност министърът на правосъдието да дава становища по внесените във ВСС кадрови предложения.

Считаме за обосновано искането на Пленума на ВКС за обявяване противоконституционността на **цялата Глава III от закона** - "Министър на правосъдието", респ. на отделни нейни разпоредби. Предметът на

устройствения закон на съдебната власт е определен по изчерпателен начин в чл. 133 от Конституцията - организацията и дейността на ВСС, на съдилищата, на прокурорските и следствените органи, статутът на съдиите, прокурорите и следователите, условията и редът за назначаване и освобождаване от длъжност на съдиите, съдебните заседатели, прокурорите и следователите, както и за осъществяване на тяхната отговорност. Липсва каквото и да е конституционно основание в устоявия закон на независимата съдебна власт да се регламентират правомощията на орган на изпълнителната власт, какъвто е министърът на правосъдието, при това очевидно по начин, ограничаващ независимостта на съдебната.

Споделяме изложените в искането на Пленума на ВКС съображения срещу предвидената в закона възможност **инспекторатът към министъра на правосъдието да проверява организацията по образуването, движението и приключването на делата във висшите звена на съдебната власт - ВКС, ВАС, ВКП, ВАП и НСС**. Налице е пряко противоречие с чл. 124 и чл. 125 от основния закон, според които ВКС осъществява върховен съдебен надзор за точно и еднакво прилагане на законите от всички съдилища, а ВАС - за точното и еднакво прилагане на законите в областта на административното правосъдие. По съществото си тази възможност води до изземване на конституционно регламентирани правомощия от върховните съдилища, доколкото движението на делата е свързано с правилното приложение на процесуалните закони, а изключителното правомощие да следят за точното и еднаквото им прилагане принадлежи на ВКС и ВАС. От друга страна, според чл. 126, ал. 2 от Конституцията, надзорът за законност и методическото ръководство върху дейността на всички прокурори (което несъмнено включва и контрола върху движението на делата), се осъществява от главния прокурор, при което намесата на други органи в тази дейност се явява противоконституционна.

По тези съображения се явява противоконституционен и текстът на **параграф 3, б."г"**, с който се създава нова т. 10 на чл. 27 относно правомощието на министъра на правосъдието да обобщава докладите и статистическите данни, изготвени от отделните звена в магистратурата, както и параграфи 14, 17, 23 и 27 относно предвиденото в същите задължение на съдилищата, прокуратурите и следствените служби да изпращат годишните си доклади на министъра на правосъдието. Както се посочи по-горе, изключителното правомощие за упражняване на надзор за точното и еднакво прилагане на законите, а това включва формирането на обобщения, оценки и препоръки, принадлежи по силата на конституцията на висшите органи на магистратурата.

Смятаме, че в разпоредбата на чл. 35б, ал. 1, т. 5 от ЗСВ е предвидена недопустима от гледна точка на независимостта на съдебната власт възможност за намеса на инспектората към министъра на правосъдието относно дейността на съдилищата, прокуратурата и следствените служби. Изпълнението на **"други задачи по заповед на министъра на правосъдието"** може да е свързано с извършване на всякакви действия, накърняващи независимостта на магистратурата,

включително и такива, продиктувани от политически или други интереси.

Считаме за противоконституционно и законодателното решение **Националният институт на правосъдието** да бъде придаден към министъра на правосъдието. Доколкото според основния закон професионалното израстване на магистратите е въпрос, предоставен на изключителната компетентност на ВСС, в духа на конституцията е да се предвиди и че именно този орган притежава компетентността да организира професионалното обучение и квалифициране на съдиите, прокурорите и следователите, тъй като същите се явяват и критерий за израстването им в системата. Това е така още повече като се има предвид, че според чл. 35ж от ЗСВ успешното завършване на обучението в НИП е условие за заемане на длъжността "младши съдия" и "младши прокурор" и следователно независимостта на Института спрямо изпълнителната власт е гаранция за независимостта на обучаваните в него кадри на съдебната власт.

Считаме за противоконституционен Параграф 6 и в частта му, с която се предоставя възможност на **общите събрания** на магистратурата да правят предложения за избор на съответните ръководители. Изцяло споделяме изложените в искането на Пленума на ВКС съображения, според които въпросните Общи събрания не фигурират сред конституционно регламентирани органи на съдебната власт. Според чл. 119, ал. 1 от Конституцията, правораздаването се осъществява от Върховния касационен съд, Върховния административен съд, апелативни, окръжни, военни и районни съдилища, а според чл. 126, ал. 1 структурата на прокуратурата е в съответствие с тези на съдилищата. Заедно с това поддържаме, че предвидената в закона възможност за излъчване на кадрови предложения от страна на общите събрания може да има като цяло дестабилизиращ ефект върху дейността на органите на съдебната власт. В частност смятаме за изцяло противоконституционно участието на съдии-изпълнители и съдии по вписванията в общите събрания за избор на председател на районните съдилища. Въпросните длъжностни лица не само не са съдии, но и се назначават от орган на изпълнителната власт в лицето на министъра на правосъдието (чл. 150, ал. 2 и чл. 160, ал. 2 от ЗСВ), което дава възможност за пряка и явно противоконституционна намеса на политическата власт при конституиране на ръководни органи в системата на правораздаването.

Поддържаме искането на Пленума на ВКС за обявяване противоконституционността на **параграф 54 и параграф 55** от ЗИДЗСВ, с които се изменят чл. 143 и 144 от ЗСВ. Въвеждането на изцяло нова система на **ранговете на съдиите**, прокурорите и следователите, без да се държи сметка за вече придобития статут по предишната законодателна уредба, има за пряк резултат отнемане със закон на вече придобити от магистратите по Конституция права и в крайна сметка - до фактическо понижаване на място на тези магистрати, които изгубват притежаваните рангове, без да отговарят на изискванията за нови такива. Нарушена е разпоредбата на чл. 129, ал. 1 от Конституцията,

според която съдия, прокурор или следовател може да бъде понижен само с решение на Висшия съдебен съвет.

Поддържаме искането на Пленума на ВКС за обявяване противоконституционността на **параграф 43**, с който се създава нов чл. 131а от ЗСВ. С въпросната разпоредба се въвежда **едно ново по съществото си дисциплинарно производство**, което има за цел понижаването на несменяем магистрат. Основанието за инициране на такова производство е наличието на една обща оценка, според която лицето вече не притежава необходимите качества за изпълнение на професионалните си задължения, а не констатирането на конкретно дисциплинарно нарушение. По този начин се накърнява правото на защита на съответния магистрат, който се поставя в положение да се защитава не срещу обвинение за конкретно нарушение, а спрямо една обща и до голяма степен субективна преценка за професионалните му качества.

21 ноември 2002 г.
гр. София